

ingediend op **1510** (2022-2023) – Nr. 1
9 november 2022 (2022-2023)

Voorstel van resolutie

van Katia Segers, Hannelore Goeman, Hannes Anaf,
Annick Lambrecht, Conner Rousseau en Freya Van den Bossche

over een doortastend anti(cyber)pestbeleid op school
en in de georganiseerde vrijetijdsbesteding
van jongeren

TOELICHTING

De school en de speelplaats zijn nog voor te veel kinderen geen veilige plek. Ze gaan met tegenzin naar school en tellen de seconden af. Pesten is geen spelletje. Pesten verwoest levens, letterlijk, want de druk op het mentale welzijn van gepeste jongeren is groot. De kans op zelfdoding bij gepeste kinderen is zelfs driemaal zo groot.

Driekwart van de kinderen en jongeren die gepest worden, meldt dat op school. Scholen dragen dus een enorme verantwoordelijkheid: om die leerlingen te begeleiden, om pestgedrag zichtbaar en bespreekbaar te maken én vooral om het op te lossen. Toch geeft de helft van de jongeren via de online barometer 'Waddist', een app van De Ambrassade en de Arteveldehogeschool die peilt naar wat bij Vlaamse jongeren leeft, aan niet blij te zijn met de aanpak van hun school. Veel scholen hebben al werk gemaakt van een actief pestbeleid, maar dat is duidelijk nog niet voldoende. De vraag is dan ook of de Vlaamse scholen voldoende gewapend zijn om de strijd tegen pesten effectief te voeren.

We kunnen diezelfde vraag ook stellen bij de organisatie van de vrijetijdsactiviteiten voor kinderen en jongeren, want ook tijdens die momenten worden kinderen en jongeren jammer genoeg gepest. De vraag is of jeugdbewegingen over voldoende tools beschikken om met pestgedrag in de groep om te gaan, en of trainers van jongerensporten er voldoende oog voor hebben dat iedereen elkaar respecteert. Er is nog meer sensibilisering nodig en er moet voor gezorgd worden dat er voor elk kind en elke jongere een veilige plek is.

Het pesten op school en tijdens de vrijetijdsactiviteiten is een oud zeer, maar de digitale evolutie brengt de pestproblematiek op een ander niveau. Terwijl vroeger gepeste kinderen en jongeren gewoon de schoolpoort op het einde van de dag verlieten en daarna met rust gelaten werden, kunnen ze nu ook online belaagd worden. Op die manier stopt het pesten nooit. Dat cyberpesten is vaak een digitale uitloper van het klassieke pesten in het dagelijkse leven.

Tegelijk zijn er ook enkele onderscheidende kenmerken die maken dat de impact van cyberpesten op slachtoffers vaak veel ingrijpender is dan die van het klassieke face-to-facepesten. Zo zijn er veel meer kanalen om iemand te pesten, kan het gemakkelijker anoniem en zijn er voor het slachtoffer eigenlijk geen veilige plaatsen meer.

Uit onderzoek blijkt dat een op de vijf jongeren slachtoffer wordt van cyberpesten. Bij volwassen gebruikers van sociale media gaat het over een op de tien. Jonge tieners lijken onvoldoende te beseffen wat de grenzen zijn van aanvaardbaar gedrag online. Ook blijken mensen vaak niet te beseffen dat het om strafbare feiten gaat. Zo laten mensen zich meeslepen in een discussie, waarbij ze dan achteraf vaak spijt hebben van wat ze hebben gezegd. Het gaat dus maar om een kleine minderheid mensen die sociale media als een permanente oorlogszone beschouwt. Het is dus duidelijk nodig dat gebruikers beseffen dat wat ze zeggen of schrijven in de digitale ruimte, ook een grote invloed heeft op andere personen en dat hun uitspraken ook strafbaar kunnen zijn. Er is dus behoefte aan meer sensibilisering daarover.

De Vooruitfractie heeft in het verleden al verschillende keren op de nagel geklopt over welke zware impact cyberpesten heeft op kinderen en jongeren. De fractie heeft ook al drie keer in het Vlaams Parlement – helaas telkens tevergeefs – een voorstel van resolutie ingediend dat een integrale aanpak van (cyber)pesten vraagt en dat de oprichting bepleit van een onafhankelijk, multidisciplinair Vlaams kenniscentrum (cyber)pesten dat alle beschikbare knowhow en tools bundelt en ontsluit

voor de relevante actoren (scholen, jeugd-, sport- en sociaal-culturele verenigingen, werkgevers, zorgverstrekkers enzovoort).

Pesten beperkt zich dus vaak niet tot de school of vrijetijdsbesteding. Het gebeurt ook steeds vaker online. Toch zijn scholen en jeugdactiviteiten belangrijke plaatsen waar pesten voorkomt. Tegelijk zijn het plaatsen waar jongeren ondersteund kunnen worden en tools kunnen worden aangereikt om pesten te voorkomen. Een belangrijke manier om pestgedrag aan te pakken, is het creëren van een verbindend (klas)klimaat. Als pestsituaties ontstaan, betekent dit dat de context waarin het pesten plaatsvindt, dat gedrag tolereert. De omgeving waarin het pestgedrag ontstaat, speelt dus een belangrijke rol. Als er gepest wordt binnen een groep, moet er dus gekeken worden naar de bestaande verhoudingen, de cultuur, de betrokkenheid (of het gebrek daaraan) en de regels (of het gebrek daaraan). De groep speelt dus een belangrijke rol. Zo zorgt een veilige groeps sfeer ervoor dat meer leerlingen de rol van verdediger van een gepeste leerling zullen durven op te nemen, terwijl een onveilige groeps sfeer ervoor zorgt dat meer kinderen de kant van de pester zullen kiezen. Gie Deboutte sprak in de hoorzittingen op donderdag 17 juni 2021 in de Commissie voor Cultuur, Jeugd, Sport en Media over een "behoedercultuur" versus een "bystandercultuur".

Dat toont ook dat naast een duidelijk pestbeleid, er een duidelijke kracht is in het sensibiliseren en oefenen van kinderen in het omgaan met die conflicten. Om die opportuniteit meer en beter te benutten moet worden ingezet op zogenaamde omstandertrainingen, of nog: kinderen en jongeren moeten leren hoe ze als omstander pestgedrag kunnen voorkomen, hoe ze een omgeving kunnen creëren waarin iedereen zich veilig voelt en hoe ze elkaar daarin kunnen ondersteunen. Jongeren zijn deel van de omgeving en zullen dus veel sneller dan hun begeleiders merken dat iets niet goed zit.

Als face-to-face pesten vaker kan worden voorkomen, zullen ook situaties van cyberpesten minder vaak voorkomen, omdat die vaak een uitloper zijn van fysieke pesterijen, veeleer dan dat ze een losstaand feit zijn.

Omstandertrainingen leren jongeren en hun begeleiders om situaties van grensoverschrijdend gedrag sneller te herkennen en het leert ze ook om die situaties beter te begrijpen. Een beter begrip over pestgedrag en hoe het ontstaat, kan helpen om jongeren in staat te stellen pesten te voorkomen. Alleen door samen met jongeren te werken kan een klimaat ontstaan waarin geen ruimte meer is voor pesterijen.

Als jongeren en hun begeleiders pestgedrag en vooral de context waarin pestgedrag voorkomt snel herkennen en goed weten wat ze kunnen doen, dan wordt voorkomen dat situaties escaleren. Pesten doen stoppen kan letterlijk levens redden.

Om jongeren en hun begeleiders daarin beter te ondersteunen zouden ze zowel op school als in het jeugdwerk degelijke bystandertrainingen moeten krijgen, hetzij van hun begeleiders, hetzij van een externe organisatie met expertise in het domein. De Vlaamse Regering heeft dan ook de taak om die organisaties met expertise financieel te ondersteunen en te stimuleren in hun werking.

Katia SEGERS
Hannelore GOEMAN
Hannes ANAF
Annick LAMBRECHT
Conner ROUSSEAU
Freya VAN DEN BOSSCHE

VOORSTEL VAN RESOLUTIE

Het Vlaams Parlement:

- gelet op:
 - 1° het voorstel van resolutie van Katia Segers, Hannelore Goeman, Hannes Anaf en Freya Van den Bossche van 19 oktober 2020 over een gecoördineerde en transversale aanpak van cyberpesten (*Parl.St.* VI.Parl. 2020-21, nr. 496/1);
 - 2° de hoorzitting in de Commissie voor Cultuur, Jeugd, Sport en Media van 17 juni 2021 over het voorstel van resolutie over cyberpesten (*Parl.St.* VI.Parl. 2020-21, nr. 496/2);
 - 3° tactische doelstelling 1.1 in het jeugd- en kinderrechtenbeleidsplan voor de periode 2020-2024, die erin bestaat dat de Vlaamse overheid een gericht integriteitsbeleid voert waarin actief wordt ingezet op een geïntegreerde aanpak van geweld die vertrekt vanuit het verhaal en de vraag van het kind en de jongere, en operationele doelstelling 1.1.2, die handelt over de gecoördineerde integrale aanpak van (cyber)pesten;
- stelt vast dat:
 - 1° zo'n 10 procent van de 11-tot-15-jarigen aangeeft de voorbije maanden meermaals gepest te zijn geweest op school;
 - 2° driekwart van de sporters vóór de leeftijd van 18 jaar minstens één keer een vorm van grensoverschrijdend gedrag ervaart, waarvan pesten één vorm is;
 - 3° een op de vijf jongeren en een op de tien volwassenen het slachtoffer werd van cyberpesten;
 - 4° cyberpesten deel uitmaakt van de ruimere problematiek van pesten, beide vormen niet van elkaar kunnen worden losgekoppeld en er een gezamenlijke aanpak voor nodig is;
 - 5° jongeren die het slachtoffer zijn van pestgedrag, tot drie keer meer kans lopen op een poging tot zelfdoding;
 - 6° een op de vier gepeste leerlingen niemand over het pestgedrag vertelt;
 - 7° veel jongeren gepest worden op school en in hun vrijetijdsbesteding, maar daarvoor in die omgeving geen of te weinig ondersteuning krijgen;
 - 8° de helft van de jongeren aangeeft niet tevreden te zijn met de manier waarop hun school omgaat met pestgedrag;
 - 9° het tussenbeide komen van omstanders in een toxische situatie pestgedrag kan voorkomen;
- vraagt aan de Vlaamse Regering om:
 - 1° een projectoproep te lanceren voor organisaties met expertise in pesten. Die organisaties moeten minstens:
 - a) omstandert trainingen ontwikkelen die ze in scholen, het jeugdwerk en de sportverenigingen kunnen aanbieden aan jongeren;
 - b) een train-the-trainertraject rond omstandergedrag ontwikkelen die ze in scholen aan leerkrachten en opvoeders, in hogescholen aan studenten in de lerarenopleiding, in het jeugdwerk aan monitoren en in sportverenigingen aan trainers kunnen aanbieden;
 - c) een erkend certificaat kunnen uitgeven aan wie een van de bovenstaande trainingen gevolgd heeft;
 - 2° voldoende middelen voor de projectoproep uit te trekken, zodat het interessant en haalbaar is voor organisaties om erop in te tekenen en zodat het aanbod groot genoeg is voor alle scholen en jeugd- en sportverenigingen in Vlaanderen die er gebruik van willen maken;

- 3° organisaties die kadervorming aanbieden, te stimuleren om in hun opleiding voor animator, hoofdanimator en instructeur gebruik te maken van omstandertrainingen;
- 4° steden en gemeenten te stimuleren om extra subsidies uit te trekken voor jeugd- en sportverenigingen als de begeleiders het train-the-trainertraject hebben gevolgd en het certificaat kunnen voorleggen;
- 5° werk te maken van de bekendmaking van het project, bijvoorbeeld aan de hand van labels die jeugdorganisaties en scholen kunnen behalen door het volgen van de trainingen en trajecten;
- 6° te garanderen dat elke school een antipestbeleid voert;
- 7° een onafhankelijk, multidisciplinair Vlaams kenniscentrum (cyber)pesten op te richten, dat alle beschikbare knowhow en tools bundelt en ontsluit voor alle belanghebbenden: scholen, jeugd-, sport- en sociaal-culturele verenigingen, werkgevers, zorgverstrekkers enzovoort.

Katia SEGERS
Hannelore GOEMAN
Hannes ANAF
Annick LAMBRECHT
Conner ROUSSEAU
Freya VAN DEN BOSSCHE